

MULTATULI NIEUWSBRIEF

Korsjespoortsteeg 20
1015 AR Amsterdam
T 020 - 638 1938

info@multatuli-museum.nl
multatuli-museum.nl
multatuli.online

 @multatuli_huis
 multatuli.huis

Oktober 2022

Beste Multatulilaan,

Op zondag 18 september vond het eerste 'Multatuli festival' in het Multatuli Huis plaats. In Lebak vindt dit jaar al de 4^e editie plaats van het festival en directeur Ubaidilah Muchtar vroeg ons dit jaar aan te sluiten in Amsterdam. Het festival stond dan ook in het teken van de samenwerking met Indonesië en had een bijpassend programma. De middag ving aan met twee interessante lezingen van Jacqueline Bel (hoogleraar aan de VU) en Arjan Onderdenwijngaard (auteur *Multatuli Leeft in Lebak*), die ons vertelden over hun bezoek aan het museum in Lebak en hoe de Max Havelaar ook daar nog beschouwd wordt als belangrijke tekst. Daarna was er prachtige Lagu Lagu - traditionele Molukse zang - van Jessica Manuputty, poëzie van Robin Block en een Wajangpoppen theater van theater Djempol. Gedurende de middag maakte kunstenaar Koes Komo tekeningen, waarvan één als geschenk naar het museum in Lebak gaat. Peter Faber sloot de middag af met een verhaal over zijn ervaringen tijdens het filmen van de Max Havelaar in Indonesië. Het festival is het begin van een jaar waarin wij de samenwerking met Lebak gaan verdiepen. We gaan onderzoeken wat de mogelijkheden kunnen zijn om meer samen te werken en beginnen met het uitwisselen van ideeën en visies. Hier moeten een paar concrete projecten uit voortkomen volgend jaar met als belangrijkste onderdeel een tentoonstelling die in september 2023 zal openen in het museum. We houden jullie hiervan op de hoogte in het nieuwe jaar.

In deze nieuwsbrief kunt u lezen over de museumnacht waar we op 5 november weer aan meedoen en over de laatste lezingen uit de reeks 'De Imaginaire Sjaalmanpapers'. In de agenda is ook te lezen wat er verder rondom Multatuli speelt. Het tijdschrift van het Multatuli Genootschap, *Over Multatuli*, verschijnt in oktober. Verder kort aandacht voor de literaire canon waar de Max Havelaar (wederom) op nummer 1 staat. Tot slot een oproep van onze burens: Marre en Maria stoppen na ruim 30 jaar met boekhandel de Evenaar en zoeken een enthousiaste opvolger.

Hartelijke groet, Esther Verschueren, conversator Multatuli Museum

AGENDA

MUSEUMNACHT 5 november 19:00 – 02:00

Tijdens de museumnacht wordt er elk half uur een rondleiding verzorgd in de stijlkamer door een van onze gidsen gegeven. Aan de hand van meubels, boeken en andere persoonlijke bezittingen wordt het levensverhaal van Multatuli en de achtergrond van zijn werk Max Havelaar verteld. Daarnaast kunt u nog een bezoek brengen aan de tentoonstelling *Ik weet niet waar ik sterven zal* met tekeningen van **Dick Matena**. Matena wekt *Saidjah en Adinda*, het bekendste verhaal van Multatuli, met zijn prachtige stripbewerking opnieuw tot leven.

LEZINGENREEKS

De Imaginaire Sjaalmanpapers

Iedere derde woensdag van de maand kunt u tussen 12 en 12.45 een lezing bijwonen met onderwerpen gekozen uit het Pak van Sjaalman. De lezingen vinden plaats in het hoofdgebouw van de VU, maar zijn ook online te volgen. Wilt u op de hoogte gehouden worden stuur dan een mail naar: sjaalmanpapers.fgw@vu.nl

19 oktober: (wordt verplaatst naar een latere datum)

Pepijn Brandon (hoogleraar Mondiale Economische en Sociale Geschiedenis aan de VU) *Sjaalman en de moderne slavernij: Over landbouwkontrakten op Java. Over de slavernij in Europa. (Wat hy hiermee bedoelt, begryp ik niet. Nu, zoo is er meer!)*

16 november: **Lourens de Vries** en **Mariëtte Willemsen**

21 december: speciaal middagprogramma van 15:00 – 17:00 met aansluitende een borrel en enkele sprekers.

Na afloop van de rondleiding kan er op de begane grond geschaakt worden onder genot van een drankje. Multatuli was een groot liefhebber van schaken. Hij daagde graag zijn vrienden uit om correspondentie schaak met hem te spelen en stuurde ze dan vaak het schaakboek van Portius toe. In het museum staan tijdens de museumnacht schaakborden klaar met daarop zes verschillende schaakproblemen uit dit lievelingsschaakboek van Multatuli. Kunt u ze deze avond allemaal oplossen? Tussen 20:00 – 22:00 zal er bovendien een topschaker aanwezig zijn die tegen vier tegenstanders zal simultaanschaken.

MULTATULI-LEZING

Op donderdag 17 november vindt de 25ste editie van de Multatuli lezingen plaats in de Grote Kerk van Breda van 19:30 – 22:30.

Tijdens deze Multatuli-lezing wordt ingegaan op het thema *Botsende culturen – het menselijke bewaren in onmenselijke situaties*. De lezing wordt geleid door **Frénk van der Linden**.

Gert Oostindie, emeritus hoogleraar koloniale en postkoloniale geschiedenis, vertelt over het onderzoek dat in februari van dit jaar verscheen: *Over de grens. Nederlands extreem geweld in de Indonesische onafhankelijkheidsoorlog, 1945-1949*. **Chris De Stoop**, auteur van fictie en non-fictie, spreekt in zijn boeken voor de mensen aan wie onrecht ten deel valt. Oud-commandant Landstrijdkrachten **Mart de Kruif** gaat in op de Russische invasie van Oekraïne en de vluchtelingen stroom die hierop volgde. Elke oorlog is lelijk, maar toch zegt de krijgsmacht dat ze er alles aan doet om het menselijke te bewaren in situaties die als onmenselijk ervaren worden.

De lezingen zijn gratis bij te wonen maar aanmelden is verplicht. Kijk voor meer informatie op de website: multatuli-lezing.nl

TONEELGROEP DISCORDIA SPEELT 'DEK'

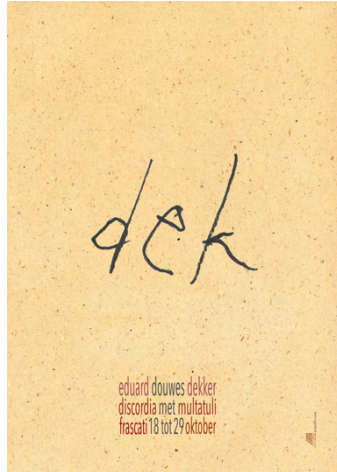
18 t/m 29 okt: Frascati in de Nes, Amsterdam

3 & 4 nov: Theater de Kikker, Utrecht

1 dec: de Schuur, Haarlem

Meer over de voorstelling en actuele speeldata kunt u vinden op de website van Discordia: discordia.nl

'Leven en werk van Eduard Douwes Dekker, meester van de paradox, die schreef onder de naam 'Multatuli'. Steeds speelt zijn naam, zijn fantastische fictie een rol in de gedachtes die rondgaan tijdens het maken van veel van

Onze voorstellingen, het was dus te verwachten dat het er ooit van komen zou. Ze komen eraan: de 'ideën' de citaten, de provocaties, vervreemdende geëngageerde verhalen uit de ongelofelijke 'Max Havelaar', de autobiografie van de jonge schrijver genaamd 'Woutertje' in een eigentijdse konstruktie van dialogen en fragmentarische figuren. De biografie zal er doorheen schemeren; de schitterende taal van de schrijver dragen het stuk en poëzie zal niet ontbreken. Fjodor Dostojewski, zijn illustere tijdgenoot zal vergelijkbaar materiaal leveren en ook bij Friedrich Nietzsche zijn veel overeenkomstige ideeën te vinden. Andere verlichte 18de, 19de en 20ste eeuwers geven acte de presence.'

SCHRIJVERSPORETEN IN TEYLERS

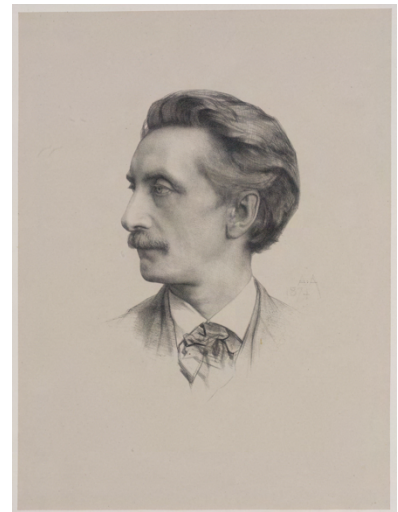
5 november tot 26 maart in het Teylers museum, Haarlem

In de 18^e eeuw werd het verzamelen van schrijversportretten populair. Verzamelaars en liefhebbers van literatuur interesseerden zich steeds meer in het persoonlijke leven van schrijvers en kochten graag portretten. Hieruit ontstonden indrukwekkende collecties.

Multatuli was zich maar al te bewust van deze nieuwe verzamel-rage en probeerde op verschillende momenten een slaatje uit te slaan. Het portret dat hij liet maken bij August Allebé is hier een mooi voorbeeld van. Hij liet 150 stuks van de lithografie maken en probeerde deze te verkopen. Het sloeg helaas niet goed aan; hij verkocht er geen een, en had er weer een schuld bij. Zelf vond Multatuli de afbeelding 'te academisch'.

August Allebé (1838-1927), naar L. Wagner, 1874

Lithografie op chine collé

Het Teylers museum bezit een van de meest complete verzameling van schrijversportretten. De aankomende tentoonstelling licht enkele van deze portretten uit. Het Allebé portret van Multatuli zal te zien zijn naast andere schrijvers uit de 17e, 18e en 19e eeuw, zoals Joost van den Vondel en Betje Wolff. Zeker een bezoekje waard.

UIT DE COLLECTIE

Het politieblad

1013: DEKKER, Eduard Douwes, ook wel genaamd MULTATULIE, lang 1.72 el, aangezicht schraal, voorhoofd lang, haar en wenkbr. blond, oogen blaauw, kin rond, draagt een bril.

Op 1 december 1865 bezocht Multatuli de Salon de Variétés aan de Amsterdamse Nes. Twee heren achter hem in het publiek dreven de spot met het optreden en het uiterlijk van mevrouw Sauvlet op het podium. Multatuli draaide zich om en deelde klappen uit. Over wat zich afspeelde in de schouwburg deed Multatuli vervolgens verslag in idee 538 om aan het slot van deze tirade de heren tot een duel uit te dagen. De heren stapten naar de rechter: op 17 januari 1866 moest Multatuli bij de rechtbank verschijnen. Hij kwam op het vastgestelde tijdstip, maar vond dat hij te lang moest wachten en vertrok weer, waarop hij werd veroordeeld tot vijftien dagen celstraf en twee keer een boete van acht gulden.

OP BEZOEK

Defrio. In Indonesië leest iedereen de *Max Havelaar* op school. Op mij maakte dat boek toen grote indruk. Met zijn ideeën over kolonialisme was Eduard Douwes Dekker zijn tijd ver

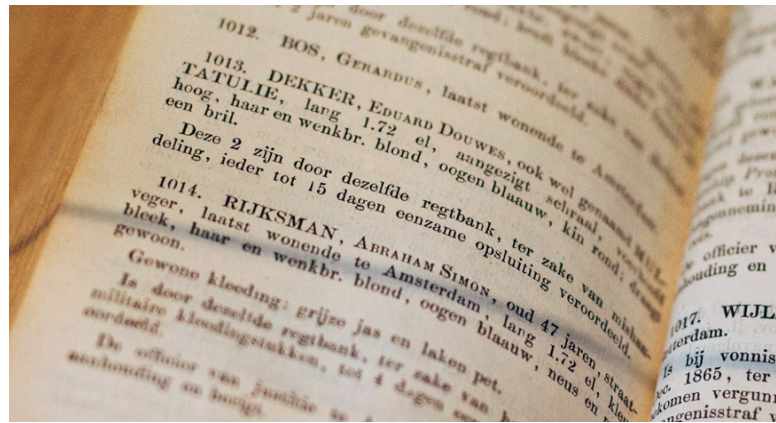

vooruit; zijn denkbelden worden nog steeds aangehaald.

De legendarische Indonesische schrijver Pramoedya Ananta Toer (1925 - 2006) zei ooit over onze politici: 'Als je de

Max Havelaar niet hebt

gelezen, ken je de geschiedenis van Indonesië niet, en ben je ongeschikt om dit land te leiden.' Zo zie je hoe de erfenis van Multatuli tot op de dag van vandaag doorwerkt. Nu ik op vakantie ben in Amsterdam, kon ik het Multatuli Museum dan ook niet overslaan.

Multatuli zat inmiddels met Mimi in Duitsland en heeft zijn straf nooit uitgezeten. In het politieblad van dat jaar verscheen daarom een opsporingsbericht met zijn signalement. Dit blijft natuurlijk niet meer dan een grappige anecdote, maar zijn gevoel voor rechtvaardigheid samen met zijn opvliegende karakter zaten hem hier dus maar mooi weer in de weg.

(Meer kunt u lezen in de biografie van Multatuli door Dik van der Meulen)

Hanneke Kimmel. Een paar weken geleden liep ik de literaire wandeling *Rebellen en dwarsdenkers*. We kwamen toen langs het Multatuli Museum, maar er was geen tijd om naar binnen te gaan. Dat kom ik vandaag goedmaken. Ik ben verrast dat er zoveel bekend is over Multatuli. Natuurlijk heb ik de *Max Havelaar* gelezen, maar verder wist ik van de schrijver niet zo veel. Mijn bezoekje was zeer de moeite waard.

OVER MULTATULI

Jaarboek Multatuli Genootschap verschenen

Nog altijd is Multatuli een inspiratiebron voor schrijvers, denkers en klokkenluiders. In dit nummer van *Over Multatuli* trekken ze in een bonte stoet voorbij.

Lale Gül vertelt over haar door Multatuli geïnspireerde bestseller *Ik ga leven*. Otto de Kat onthult de werkelijkheid achter zijn recente roman *Het uur van de olifant*, waarin hij een vergeten multatuliaanse klokkenluider over Nederlandse oorlogsmisdaden op Atjeh tot leven wekt. Oorlogsmisdaden die tot op heden 'officieel' niet zo mogen heten, zoals blijkt uit het artikel *Klokkenluiders en doofpotten* van Jurjen Pen.

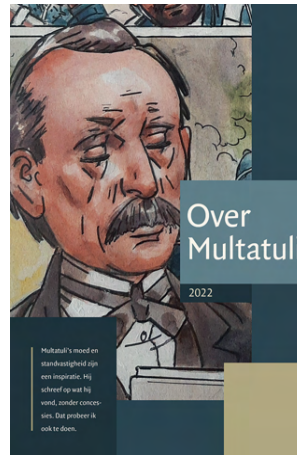
Dik van der Meulen belicht de invloed van Multatuli op de schrijver Nescio en Elsbeth Etty laat zien hoe verregaand columnist Hugo Brandt Corstius alias Piet Grijs zich – aangemoedigd door zijn bewonderaars – vereenzelvigde met Eduard Douwes Dekker.

DE LITERAIRE CANON IN HONDERD AUTEURS EN HONDERD WERKEN

Multatuli en Max Havelaar staan opnieuw op nummer 1 in de nieuwe literaire canon.

Begin oktober werd de nieuwe literaire canon bekend gemaakt. Bijna 2000 Neerlandici vulden de enquête in waarin zij onder andere de vraag kregen: *Welke teksten behoren naar jouw mening zéker tot de Nederlandstalige literaire klassieken?* Uit hun opgegeven top tien werden twee lijsten met belangrijkste auteurs en werken samengesteld. Multatuli en Max Havelaar staan bij deze lijsten op nummer 1. Max Havelaar heeft zelfs opvallend veel stemmen gekregen (701 tegenover 471 voor Den Vos Renarde op nummer twee).

Vrijdag 7 oktober vond als slot van de 'Week van het Nederlands' een debatmiddag plaats waarin de onderzoekers hun redenen voor het maken van een literaire canon en de resultaten die uit de enquête voortkwamen uiteenzetten.

Tekenaar Dick Matena, die Saïdjah en Adinda 'verstripte', vertelt dat hij op jonge leeftijd geraakt werd door het gedicht *Ik weet niet waar ik sterven zal* en Liesje Schreuders recenseert Tom Phijffers boek *Vuur, vuur!*, over een *cold case* uit de Max Havelaar.

Romancier Gustaaf Peek tenslotte ontmaskert Multatuli's vermeende zelfspot in Minnebrieven als eigenliefde en houdt al doende ook een aantal hedendaagse schrijvers (en recensenten) een spiegel voor.

Leden van het Multatuli Genootschap ontvangen *Over Multatuli* gratis. (Kijk onderaan deze nieuwsbrief voor meer informatie over het lidmaatschap.) Het boek is ook los te bestellen bij de boekhandel, in de museumwinkel of via [uitgeverij verloren](#).

Zo wilden ze met de lijst onder andere titels redden van de vergetelheid in tijden van ontlezing en het lezen van Nederlandse literatuur bevorderen.

De onderzoekers konden daarnaast de resultaten vergelijken met de canon die in 2002 werd opgesteld en merkten daar een aantal verschillen op. De Max Havelaar deed het in 2002 ook goed op de lijst en is niet van plaats verschoven. Opvallend is wel dat veel andere klassieke werken ver naar beneden op de lijst zijn gezakt en dat sommigen zelfs van de lijst zijn verdwenen. De onderzoekers vonden dit een zorgelijke trend. Voor de titels die wegvielen kwam natuurlijk ook veel in de plaats. De nieuwe canon telt meer recentere titels en waar de onderzoekers zich over verheugden: meer vrouwen en meer diversiteit.

Na het uitkomen van de literaire canon was er veel kritiek te horen op de lijst. Onder andere in de NRC verschenen een aantal artikelen waarin werd gesteld dat de canon nog altijd niet genoeg vrouwen en niet genoeg

diversiteit laat zien. Hella Haasse (8), staat op deze lijst weliswaar aanzienlijk hoger dan in 2002 en de Curaçaose schrijver Frank Martinus Arion (56) neemt ook een prominentere plaats, maar het percentage minderheden op de lijst is toch opvallend klein. De makers gingen niet uitgebreid op deze kritiek, behalve dat ze aanhaalden dat ze wel degelijk veranderingen zien.

Tijdens het tweede deel van de middag was er aanzienlijk meer aandacht voor kritiek. Hier werd besproken hoe en of de canon inzetbaar is bij het onderwijs en in de publieke sfeer (zoals in musea). Vooral de discussie over De mening van velen leek te zijn dat de canon

slechts een richtlijn die scholen kunnen inzetten om titels onder de aandacht te brengen, maar zeker niet een lijst waar scholen zich aan zouden moeten houden. De sprekers verschilden ook van mening of en hoe de canon in lesmethodes zou moeten worden opgenomen. Van wie is de canon en voor wie? Kunnen hedendaagse lezers (scholieren) zich nog wel vinden in deze lijst of staat het te ver van hun eigen belevingswereld af. Kortom: deze canon biedt veel stof tot nadenken en discussie.

De middag telde 11 sprekers en hun voordrachten worden op de website van neerlandistiek.nl gepubliceerd.

OPROEP

Boekwinkel Evenaar zoekt opvolgers

Beste geïnteresseerden van het Multatuli Museum,

Wij Marre en Maria van Reisboekhandel Evenaar op de Korsjespoortsteeg 2 willen graag een oproep doen. Per 1 maart 2023 stoppen wij na 32 jaar met de boekhandel, tijd voor ons om de winkel aan nieuwe, enthousiaste opvolger(s) over te doen.

Wie vindt het leuk een boekhandel te runnen op een plek vlak naast het Multatuli museum? Wat komt daarbij kijken?

Wij vinden het heel belangrijk dat de boekhandel in deze of gene vorm blijft voortbestaan, dus wij zullen voor boeken en inventaris slechts een symbolisch bedrag vragen.

Graag reacties van gegadigden of bekenden van geïnteresseerden (hoort zegt het voort!) op info@evenaar.net (020 6246289)

LID WORDEN

Wilt u lid worden van het Multatuli Genootschap?

Als lid ontvangt u nieuwsbrief, jaarboek, gratis toegang en uitnodigingen voor lezingen en evenementen voor slechts € 35,- per jaar. Daarbij steunt u het leukste schrijvershuis van Nederland.

Bij interesse of verdere vragen, mail naar:
info@multatuli-museum.nl